

Den stygge andungen

Det var så deilig ute på landet; det var sommer, kornet stod gult, havren grønn, høyet var reist i stakker nede i de grønne enger, og der gikk storken på sine lange, røde ben og snakket egyptisk, for det språket hadde han lært av sin mor. Rundt om åker og eng var der store skoger, og midt i skogene dype sjøer; jo, der var riktignok deilig der ute på landet! Midt i solskinnet lå der en gammel herregård med dype kanaler rundt om, og fra muren og ned til vannet vokste store skreppeblader som var så høye at små barn kunne stå oppreist under de største. Det var like vilt der inne som i den tykkeste skog, og her lå en and på sitt rede. Hun skulle ruge ut sine små andunger, men nå var hun nesten lei av det fordi det varte så lenge, og hun sjelden fikk visitt. De andre endene holdt mer av å svømme om i kanalene enn å løpe opp og sitte under et skreppeblad for å snadre med henne.

Endelig knaket det ene egget etter det annet: "Pip, pip!" sa det, alle eggeplommene var blitt levende og stakk hodet ut.

"Rapp, rapp!" sa hun, og så rappet de seg alt de kunne og så til alle sider under de grønne blader, og moren lot dem se så meget de ville, for det grønne er godt for øynene.

"Hvor dog verden er stor!" sa alle ungene; for nå hadde de jo ganske annerledes med plass enn da de lå inne i egget.

"Tror dere *det* er hele verden!" sa moren. "Den strekker seg langt på den andre siden av haven, like inn i prestens mark! Men der har jeg aldri vært! – Dere er vel her alle sammen!" - Og så reiste hun seg opp, "nei, jeg har ikke alle! Det største egget ligger der ennå; hvor lenge skal det vare! Nå er jeg snart lei av det!" Og så la hun seg igjen.

"Nå, hvordan går det?" sa en gammel and som kom for å gjøre visitt.

"Det varer så lenge med det ene egget!" sa anden som lå. "Det vil ikke gå hull på det! Men nå skal du se de andre, de er de deiligste andunger jeg har sett! De ligner alle sammen sin far, den slyngelen, han kommer ikke og besøker meg."

"La meg se det egget som ikke vil revne!" sa den gamle. "Du skal se det er et kalkunegg! Sånn er jeg også blitt narret engang, og jeg hadde min sorg og nød med de ungene, for de er redde for vannet, skal jeg si deg! Jeg kunne ikke få dem uti! Jeg rappet og snappet, men det hjalp ikke! - La meg se egget! Jo, det er et kalkunegg! La det ligge, og lær de andre barna å svømme!"

"Jeg vil dog ligge på det litt til!" sa anden; "har jeg nå ligget så lenge, så kan jeg ligge tiden ut!"

"Vær så god!" sa den gamle and, og så gikk hun.

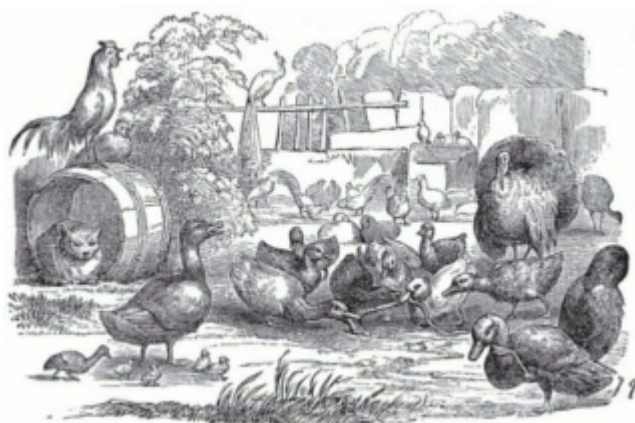
Endelig revnet det store egget. "Pip, pip!" sa ungen og veltet ut; han var så stor og stygg. Anden så på ham: "Det er da en forferdelig stor andunge!" sa hun. "Ingen av de andre ser sånn ut! Det skulle dog vel aldri være en kalkunkylling! Nå, det skal vi snart få sett! I vannet skal han, om jeg så selv må sparke ham uti!"

Neste dag var det et velsignet, deilig vær; solen skinte på alle de grønne skreppebladen. Andemoren med hele sin familie kom frem nede ved kanalen: plask! hoppet hun i vannet: "Rapp, rapp!" sa hun, og den ene andunge etter den annen plumpet uti. Vannet slo over hodet på dem, men de kom straks opp igjen og fløt så deilig. Benene gikk av seg selv, og alle var de uti, selv den stygge, grå ungen svømte med.

"Nei, det er ingen kalkun!" sa hun. "Se hvor deilig den bruker benene, hvor rank den holder seg! Det er min egen unge! I grunnen er den da ganske skjønn, når man riktig ser på den! Rapp, rapp! - Kom nå med meg, så skal jeg føre dere inn i verden og presentere dere i andegården, men hold dere alltid nær ved meg så ingen trår på dere, og pass dere for kattene!"

Og så kom de inn i andegården. Der var en skrekkelig støy der inne, for det var to familier som slåss om et ålehode, og så fikk dog katten det.

"Se, således går det til i verden!" sa andemoren og slikket seg om snabelen, for hun ville også ha ålehodet. "Bruk nå benene!" sa hun. "Se å rappe dere, og nei med halsen for den gamle anden der borte!"

Hun er den fornemste av dem alle her! Hun er av spansk blod, derfor er hun svær, og ser dere, hun har en rød klut om benet! Det er noe overordentlig deilig, og den største utmerkelse noen and kan få, det betyr så meget, at man ikke vil miste henne, og at hun skal kjennes av dyr og av mennesker! - Rapp dere! - Ikke inntilbens! En veloppdragen andunge setter benene vidt fra hverandre, liksom far og mor! Se så! Nei nå med halsen og si: Rapp!"

Og det gjorde de. Men de andre endene rundt om så på dem og sa ganske høyt: "Se så! Nå skal vi ha enda et sleng til! Liksom vi ikke var nok allikevel! Og fy, hvor den ene andungen ser ut! Ham vil vi ikke tåle!" - Og straks fløy det en and bort og bet den i nakken.

"La ham være!" sa moren, "han gjør jo ingen noe!"

"Ja, men han er for stor og for aparte!" sa anden som bet, "og så skal han bankes!"

"Det er skjønne barn mor har!" sa den gamle anden med kluten om benet, "alle sammen skjønne, på den ene nær, den er ikke lykkes! Jeg ville ønske hun kunne gjøre den om igjen!"

"Det går ikke, Deres nåde!" sa andemoren. "Han er ikke skjønn, men han har et inderlig godt gemytt og svømmer så deilig som noen av de andre, ja, jeg tør si litt til! Jeg tenker han vokser seg skjønn, eller han med tiden blir noe mindre! Han har ligget for lenge i egget, og derfor har han ikke fått den rette skikkelse!" Og så pillet hun ham i nakken og glattet på personen. "Han er dessuten en andrik," sa hun, "og så gjør det ikke så meget! Jeg tror han får gode krefter, han slår seg nok igjennom!"

"De andre andungene er nydelige!" sa den gamle, "lat nå som dere var hjemme, og finner dere et ålehode, så kan dere bringe meg det!" -

Og så var de som hjemme.

Men den stakkars andungen som sist var kommet ut av egget og så så fæl ut, ble bitt, puffet og gjort narr av, og det både av endene og hønsene. "Han er for stor!" sa de alle sammen, og den kalkunske hane som var født med sporer og trodde derfor at han var en keiser, pustet seg opp som et fartøy for fulle seil, gikk like inn på ham, og så pludret den og ble ganske rød i hodet. Den stakkars andungen visste verken hvor den torde stå eller gå, den var så bedrøvet fordi den så så stygg ut og var til spott for hele andegården.

Således gikk det den første dagen, og siden ble det verre og verre. Den stakkars andungen ble jaget av dem alle sammen, selv hans søsken var så onde imot ham, og de sa alltid: "Bare katten ville ta deg, ditt fæle spetakkel!" Og moren sa: "Gid du bare var langt borte!" Og endene bet ham, og hønsene hugget ham, og piken som skulle gi dyrene å ete, sparket til ham med foten.

Da løp og fløy han bort over gjerdet. De små fuglene i buskene for forskrekket i været; "Det er fordi jeg er så stygg," tenkte andungen og lukket øynene, men løp allikevel avsted; så kom den ut i den store myren hvor villendene bodde. Her lå den hele natten, den var så trett og sorgfull.

Om morgenen fløy villendene opp, og de så på den nye kameraten; "Hva er du for en?" spurte de, og andungen dreide seg til alle sider og hilste så godt den kunne.

"Du er inderlig stygg!" sa villendene, "men det kan da være det samme for oss bare du ikke gifter deg inn i vår familie!" - Den stakkaren! Han tenkte riktignok ikke på å gifte seg, torde han bare ha lov å ligge i sivet og drikke litt myrvann.

Der lå han i hele to dager, så kom det to villgjess eller rettere villgasser, for de var to hanner; det var ikke lenge siden de var kommet ut av egget, og derfor var de så friske og freidige.

"Hør, kamerat!" sa de. "Du er så stygg at jeg godt kan like deg! Vil du drive med og være trekkfugl! Tett ved i en annen myr er det noen søte, velsignede villgjess, alle sammen frøkner som kan si: Rapp! Du er i stand til å gjøre lykke, så stygg som du er!" - -

"Piff! Paff!" lød det i det samme like over, og begge villgassene falt døde ned i sivet, og vannet ble blodrødt; piff, paff! lød det igjen, og hele skarer av villgjess fløy opp av sivet, og så knallet det igjen. Det var stor jakt, jegerne lå rundt om myren, ja, noen satt oppe i tregrenene som strakte seg langt ut over sivet. Den blå røken gikk som skyer inn imellom de mørke trær og hang langt hen over vannet. I mudderet kom jakthundene, klask klask; siv og strå svaiet til alle sider. Det var en forskrekkelse for den stakkars andungen, den dreide hodet om for å få det under vingen, og i det samme stod tett ved den en fryktelig stor hund, tungen

hang langt ut av halsen på ham, og øynene skinte gruelig fælt. Han satte sitt gap like ned imot andungen, viste de skarpe tennene - - og plask plask, gikk han igjen uten å ta den.

"Oh gudskjelov," sukket andungen, "jeg er så stygg at selv hunden ikke gidder bite meg!"

Og så lå den ganske stille mens haglene suste i sivet, og det knallet skudd på skudd. Først langt ut på dagen ble det stille, men den stakkars ungen torde ennå ikke reise seg, den ventet flere timer ennå før den så seg om, og så skyndte den seg av sted fra myren alt hva den kunne; den løp over mark og over eng, det blåste sånn at den måtte streve for å komme av sted.

Mot aftenen nådde den et fattig lite bondehus; det var så elendig at det ikke selv visste til hvilken side det ville falle, og så ble det stående. Blåsten suste sånn om andungen at han måtte sette seg på halen for å holde imot; og det ble verre og verre. Da merket han at døren var gått av det ene hengsel og hang så skjævt at han igjennom sprekken kunne smutte inn i stuen, og det gjorde han.

Her bodde en gammel kone med sin katt og sin høne, og katten, som hun kalte Sønneke, kunne skyte rygg og male, han gnistret sågar, men så måtte man stryke ham mot hårene. Hønen hadde ganske små, lave ben, og derfor kaltes den Kykkelilavben. Den la gode egg, og konen holdt av den som av sitt eget barn.

Om morgenen merket man straks den fremmede andungen, og katten begynte å male og hønen å klukke.

"Hva for noe!" sa konen og så rundt omkring, men hun så ikke godt, og så trodde hun at andungen var en fet and som hadde forvillet seg. "Det var jo en fin fangst!" sa hun, "nå kan jeg få andegg, bare det ikke er en andrik! Det må vi prøve!"

Og så ble andungen antatt på prøve i tre uker, men det kom ingen egg. Og katten var herre i huset og hønen var madam, og alltid sa de: "Vi og verden!" for de trodde at de var halvparten, og det den aller beste del. Andungen syntes at man kunne også ha en annen mening, men det tålte ikke hønen.

"Kan du legge egg?" spurte hun.

"Nei!"

"Ja, vil du så holde din munn!"

Og katten sa: "Kan du skyte rygg, male og gnistre?"

"Nei!"

"Ja, så skal du ikke mene noe når fornuftige folk taler!"

Og andungen satt i kroken og var i dårlig humør; da kom den til å tenke på den friske luften og solskinnet. Den fikk sådan en forunderlig lyst til å flyte på vannet, til sist kunne den ikke la være, den måtte si det til hønen.

"Hva går det av deg?" spurte hun. "Du har ingen ting å gjøre, derfor kommer de nykkene over deg! Legg egg eller mal, så går det over."

"Men det er så deilig å flyte på vannet!" sa andungen. "Så deilig å få det over hodet og dukke ned på bunnen!"

"Ja, det er en stor fornøyelse!" sa hønen. "Du er nok blitt gal! Spør katten, han er den klokeste jeg kjenner, om han liker å flyte på vannet eller dykke ned! Jeg vil ikke tale om meg selv. - Spør selve vårt herskap, den gamle kone, klokere enn henne er ingen i verden! Tror du hun har lyst til å flyte og få vann over hodet!"

"Dere forstår meg ikke!" sa andungen.

"Ja, forstår vi deg ikke, hvem skulle så forstå deg! Du vil vel aldri være klokere enn katten og konen, for ikke å nevne meg! Skap deg ikke, barn! Og takk du din skaper for alt det gode man har gjort for deg! Er du ikke kommet i en varm stue og har omgang med noen du kan lære noe av! Men du er et vrøvlehode, og det er ikke morsomt å omgås deg! Meg kan du tro! Jeg mener det godt for deg, jeg sier deg ubehageligheter, og på det skal man kjenne sine sanne venner! Se nå bare til at du legger egg og lærer å male eller gnistre!"

"Jeg tror jeg vil gå ut i den vide verden!" sa andungen.

"Ja, gjør det, du!" sa hønen.

Og så gikk andungen: den fløt på vannet, den dykket ned, men av alle dyr ble den oversett for sin styggheit.

Nå falt høsten på, bladene i skogen ble gule og brune, vinden tok fatt i dem så de danset omkring, og oppe i luften så det kaldt ut. Skyene hang tunge med hagl og snøflak, og på gjerdet stod raven og skrek "au, au!" av bare kulde. Ja, man kunne riktig fryse når man tenkte på det. Den stakkars andungen hadde det nok ikke godt.

En aften solen gikk så velsignet ned, kom det en hel flokk deilige, store fugler ut av buskene, andungen hadde aldri sett noen så smukke, de var ganske skinnende hvite, med lange, smidige halsar. Det var svaner, de utstøtte en ganske forunderlig lyd, bredte ut sine prektige, lange vinger og fløy bort fra de kalde strøk til varmere land, til åpne sjøer! De steg så høyt, så høyt, og den lille, stygge andungen ble så forunderlig til mote, den dreide seg rundt i vannet som et hjul, rakte halsen høyt opp i luften etter dem, utstøtte et skrik så høyt og forunderlig at den selv ble redd. Oh, den kunne ikke glemme de deilige fuglene, de lykkelige fuglene, og så snart den ikke lenger så dem, dukket den like ned til bunnen, og da den kom opp igjen, var den liksom ute av seg selv. Den visste ikke hva fuglene het, ikke hvor de fløy hen, men dog holdt den av dem som den aldri hadde holdt av noen. Den misunte dem slett ikke, hvordan kunne det falle den inn å ønske seg en sånn deilighet, den ville være glad når bare endene ville ha tålt den imellom seg! - Det stakkars, stygge dyr!

Og vinteren ble så kald, så kald. Andungen måtte svømme om i vannet for at det ikke skulle fryse rent til; men hver natt ble hullet der den svømte smalere og smalere. Det frøs så det knaket i isskorpen; andungen måtte alltid bruke benene så vannet ikke skulle lukkes. Til sist ble den matt, lå ganske stille og frøs så fast i isen.

Tidlig om morgenen kom en bondemann, han så den, gikk ut og slo isen i stykker med sin tresko og bar den så hjem til sin kone. Der ble den livet opp.

Barna ville leke med den, men andungen trodde at de ville plage den, og for i forskrekkelse like opp i melkefatet så at melken skvulpet ut i stuen. Konen skrek og slo hendene i været, og da fløy den i trauet hvor smøret var, og så ned i meltønne og opp igjen. Nå, hvor den kom til å se ut! Og konen skrek og slo etter den med ildraken, og barna løp hverandre overende for å fange andungen, og de lo og de skrek! - Godt var det at døren stod åpen, ut for den imellom buskene i den nyfalte snøen - der lå den som i dvale.

Men det ville bli altfor bedrøvelig å fortelle all den nød og elendighet den måtte igjennom i den harde vinteren - - den lå i myren mellom sivrørene da solen igjen begynte å skinne varmt. Lerkene sang - det var deilig vår.

Da løftet den på en gang sine vinger, de bruste sterkere enn før og bar den kraftig av sted. Og før den rett visste det, var den i en stor have hvor epletrærne stod i blomst, hvor syrinene duftet og hang på de lange, grønne grenene like ned mot de buktende kanalene! Oh, her var så deilig, så vårfriskt! Og like foran, ut av tykningen, kom tre deilige, hvite svaner. De bruste med fjærene og fløt så lett på vannet. Andungen kjente de prektige dyrene og ble betatt av en forunderlig sorgmodighet.

"Jeg vil fly bort til dem, de konglige fuglene! Og de vil hugge meg i hjel fordi jeg som er så stygg, tør nærme meg dem! Men det er det samme! Bedre å drepes av dem enn å nappes av endene, hugges av hønsene, sparkes av piken som passer hønsegården, og lide ondt om vinteren!" Og den fløy ut i vannet og svømte henimot de prektige svanene. Svanene så den og skjøt med brusende fjær henimot den. "Bare drep meg!" sa det stakkars dyret og bøyde sitt hode ned mot vannflaten og ventet døden, - men hva så den i det klare vannet! Den så under seg sitt eget bilde, men den var ikke lenger en klumpete, sortgrå fugl, stygg og fæl, den var selv en svane.

Det gjør ikke noe å være født i andegården, når man kun har ligget i et svaneegg!

Den følte seg ordentlig glad over all den nød og gjenstridighet den hadde prøvet. Nå skjønte den sin lykke og all den deilighet som hilste den. - Og de store svanene svømte rundt omkring den og strøk den med nebbet.

I haven kom det noen små barn, de kastet brød og korn ut i vannet, og den minste ropte:

"Der er en ny!" og de andre barna jublet med: "Ja, der er kommet en ny!" Og de klappet i hendene og danset rundt; løp etter far og mor, og det ble kastet brød og kake i vannet, og alle sa de: "Den nye er den smukkeste! Så ung og så deilig!" Og de gamle svanene neide for den.

Da følte den seg ganske unnselig og stakk hodet om bak vingene, den visste ikke selv hva! Den var altfor lykkelig, men slett ikke stolt, for et godt hjerte blir aldri stolt! Den tenkte på hvordan den hadde vært forfulgt og forhånet, og hørte nå alle si at den var den deiligste av alle deilige fugler. Og syrinene bøyd seg med grenene like ned i vannet til den, og solen skinte så varmt og så godt, da bruste den med fjærene, den slanke halsen hevet seg, og av hjertet jublet den: "Så mye lykke drømte jeg ikke om da jeg var den stygge andungen!"

Ordforklaringer

Snadre – (lydmalende ord) utstøte små skrattende skrik, skravle

Sleng – påheng, haleheng

Aparte – spesiell, uvanlig, underlig

Gemytt – sinn, temperament

Andrik – hannand

Gruelig – fryktelig, fæl, veldig

Sågar – til og med

Smukkeste – peneste

Lastet fra:

EventyrForAlle.no

Skrevet av: Hans Christian Andersen (Offentlig eiendom - public domain)

Oversatt av: Ragnar Arntzen

<http://www.fag.hiof.no/lu/fou/HCA/eventyr.html>

Brukt med tillatelse.

Illustrasjoner: Vilhelm Pedersen (Offentlig eiendom - public domain)

Dette verket er lisensiert under følgende Creative Commons lisens:
Navngivelse-IkkeKommersiell-Ingen bearbeidelser 4.0 Internasjonal. For
å se en kopi av denne lisensen, besøk

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>.